

1) Conjugate the following verbs in the present potential: √द्युत् 'to shine', √युध् 'to fight'.

	Sg	Du	Pl
1	द्योतयेय	द्योतयेवहि	द्योतयेमहि
2	द्योतयेथाः	द्योतयेयाथाम्	द्योतयेध्वम्
3	द्योतयेत	द्योतयेयाताम्	द्योतयेरन्

	Sg	Du	Pl
1	योधेय	योधेवहि	योधेमहि
2	योधेथाः	योधेयाथाम्	योधेध्वम्
3	योधेत	योधेयाताम्	योधेरन्

2) Conjugate the following verbs in the imperfect indicative: √ईक्ष् 'to see', √मन् 'to think'.

	Sg	Du	Pl
1	ऐक्षे	ऐक्षावहि	ऐक्षामहि
2	ऐक्षथाः	ऐक्षेथाम्	ऐक्षध्वम्
3	ऐक्षत	ऐक्षेताम्	ऐक्षन्त

	Sg	Du	Pl
1	अमने	अमनावहि	अमनामहि
2	अमनथाः	अमनेथाम्	अमनध्वम्
3	अमनत	अमनेताम्	अमनन्त

3) Identify and translate the following forms. If they are imperfect, turn them into present potentials. If they are present potentials, turn them into imperfect indicatives.

Example: अभरे – 1st Sg Impf Ind Mid of √भृ 'to carry' → 'I carried'; Pot: भरेय

- १) अयजामहि → √यज् 1p, pl, Imperf → мы приносили жертву → यजेमहि
- २) वदेयाथाम् → √वद् 2p, du, Opt → вы двое сказали бы → अवदेथाम्
- ३) अवर्तन्त → √वृत् 3p, pl, Imperf → они вращали → वर्तेरन्
- ४) शोभेय → √शुभ् 1p, sg, Opt → я сияю → अशोभे
- ५) अलभेताम् → √लभ् 3p, du, Imperf → они двое получили → लभेयाताम्
- ६) तप्येथाः → √तप् 2p, pl, Opt → вы зажгли бы → अतप्येथाः
- ७) अवदध्वम् → √वद् 2p, pl, Imperf, pass → вы говорили → वदेध्वम्
- ८) अस्मयथाः → √स्मि 2p, sg, Imperf → ты улыбался → स्मयेथाः
- ९) ईक्षेय → √ईक्ष् 1p, sg, Opt → я смотрел бы → ऐक्षे
- १०) अलभावहि → √लभ् 1p, du, Imperf → мы двое брали → लभेवहि

- ११) मन्येय → √मन् 1p, sg, Opt, pass → ??? → अमन्ये
 १२) लभेमहि → √लभ् 1p, pl, Opt → мы брали бы → अलभामहि
 १३) स्मयेरन् → √स्मि 3p, pl, Opt → они улыбаются бы → अस्मयन्त
 १४) ईक्षेध्वम् → √ईक्ष् 2p, pl, Opt → вы смотрели бы → ऐक्षध्वम्
 १५) वर्तेयाताम् → √वृत् 3p, du, Opt → они двое вращали бы → अवर्तेताम्
 १६) अयुध्ये → √युध् 1p, sg, Imper → я сражался → योधेय
 १७) अस्मयत → √स्मि 3p, sg, Imperf → он улыбался → स्मयेत
 १८) अद्योतध्वम् → √द्यु 2p, pl, Imperf → вы сияли → द्योतयेध्वम्
 १९) लभेयाथाम् → √लभ् 2p, du, Opt → вы двое взяли бы → अलभेयाम्
 २०) अतप्यन्त → √तप् 3p, pl, Imper, pass → они зажгли → तप्यरन्
 २१) वदेत → √वद् 3p, sg, Opt → он говорил бы → अवदत
 २२) शोभेमहि → √शुभ् 1p, pl, Opt → мы украшались бы → अशोभामहि
 २३) वर्तथा: → √वृत् 2p, sg, Opt → ты вращал бы → अवर्तथा:
 २४) लभेरन् → √लभ् 3p, pl, Opt → они взяли бы → अलभन्त

4) Give the forms specified in brackets.

- a) 1st Du Impf Mid of √तप् → अतपवहि
 b) 3rd Sg Impf Mid of √ईक्ष् → ऐक्षन्त
 c) 1st Sg Impf Mid of √द्युत् → अद्युते
 d) 3rd Pl Pot Mid of √गा → गैरन्
 e) 1st Pl Impf Mid of √लभ् → अलभामहि
 f) 3rd Du Pot Mid of √स्मि → स्मयेयाताम्
 g) 2nd Sg Impf Mid of √क्षम् → अक्षमेथाम्
 h) 3rd Sg Pot Mid of √यज् → योजेत
 i) 1st Sg Impf Mid of √स्मि → अस्मये
 j) 2nd Pl Pot Mid of √तप् → तपेध्वम्
 k) 3rd Pl Impf Mid of √लभ् → अलभन्त
 l) 1st Sg Pot Mid of √वद् → वदेय
 m) 3rd Sg Impf Mid of √युध् → अयोधत
 n) 3rd Pl Sub Mid of √यज् → योजन्त
 o) 2nd Pl Impf Mid of √तप् → अतपध्वम्
 p) 2nd Du Pot Mid of √क्षम् → क्षमेयाथाम्
 q) 1st Pl Impf Mid of √लभ् → अलभामहि
 r) 1st Sg Pot Mid of √शुभ् → शोभेय
 s) 1st Pl Pot Mid of √तप् → तपेमहि
 t) 2nd Sg Impf Mid of √यज् → अयोजथा:
 u) 3rd Sg Impf Mid of √गा → अगात
 v) 3rd Du Pot Mid of √युध् → योधेयाताम्
 w) 3rd Pl Impf Mid of √शुभ् → अशोभत
 x) 1st Du Pot Mid of √द्युत् → द्योतयेथा:

5) Translate into English.

१) नराणाम् जीवितम् अन्तवत् देवानाम् तु अनन्तवत् एव इति ऋषिभिः अभाष्यत ।

Людей жизнь конечна, но богов бесконечная, напротив – так мудрецами говорится.

२) पितरौ गायन्त्या दुहित्वा अनन्देताम् ।

Родители поющей дочери радовались.

३) भ्रातुः दोषान् क्षमेथाः ।

Брата проступки ты прощать должен.

४) कथम् देवम् जानासि इति पृष्टः गुरुः देवाः रूपवन्तः अस्वेदाः अछायाः अजराः अनिमिषाः च इति प्रत्यभाषत ।

Как бога ты узнаёшь – так спрашиваемый учитель – боги красивые, непотеющие, не имеющие тени, нестареющие и неморгающие – так отвечал.

५) दण्डिनौ पक्षिणः दण्डाभ्याम् उदपातयताम् । अन्नम् खादितुम् भुवि उपाविशेताम् ।

Двое палки держащие птиц палками вдвоём взлететь заставили. Еду есть на землю вдвоём сели.

६) गायन्ती कन्या स्वसृभ्याम् अशस्यत ।

поющая девушка сестрами была восхвалена.

७) यत् अन्नम् मातरः पेचुः तत् कुतः न अखादध्वम् ।

Ту пищу, матери приготовили которую, почему вы не съели?

८) पुरे वसतः जनान् उग्रेभ्यः शत्रुभ्यः रक्षेमहि इति उक्त्वा तान् अरक्षामहि ।

В городе живущих людей от жестоких врагов мы должны защищать – так сказав, их не защитили.

९) सेनयोः उभयोः क्षत्रियौ बलवत्तमौ अयुध्येताम् । अन्योन्यम् जघ्नतुः ।

Из двух армий двое воинов сильных сразились. Друг друга убили.

१०) नेता कर्मभिः ज्ञायते ।

Вождь деяниями знается.

११) अश्वः बालम् भृतवान् पित्रा अशस्यत ।

Конь, мальчика несущий, отцом был восхвален.

READINGS

How to Deal with One's Enemies

साम्ना दानेन भेदेन समस्तैः अथ वा पृथक् ।

Добротой, подарком, разделением – всем вместе или по раздельности
साधितुम् प्रयतेत अरीन् न युद्धेन कदा चन ॥

Покорить пусть старается врагов, битвой никогда.

The Influence of the Mighty

जनम् जनपदाः नित्यम् अर्चयन्ति नृप-अर्चितम् ।

Человека народ всегда славит, (который) царем прославлен
नृपेण आवमतः यः तु सः सर्वैः अवमन्यते ॥

но царём униженный который, он всеми унижается.

The Nature of Things Does Not Change

मणिः लुठति पादेषु काचः शिरसि धार्यते ।

Как даже (если) драгоценный камень катается в ногах, (а)стекляшка на голове носиться
यथ एव आस्ते तथ एव आस्ताम् काचः काचः मणिः मणिः ॥

так ведь остаётся стекло – стеклом, драгоценность – драгоценностью.

Kṛṣṇa Reproaches Arjuna for Wanting to Kill His Own Brother

अयुध्यमानस्य वधः तथा अशत्रोः च भारत ।

Несражающегося убийство как и не-врага, о Бхарата

पराङ्मुखस्य द्रवतः शरणम् च अपि गच्छतः ॥ २४ ॥

Повернувшегося спиной убегающего и направляющегося к убежищу

कृताञ्जलैः प्रपन्नस्य प्रमत्तस्य तथा एव च ।

Руки сложившего в мольбе приближающегося, и также невнимательного

न वधः पूज्यते सद्भिः तत् च सर्वम् गुरौ तव ॥ २५ ॥

убийство не почитается благородными, и это всё в твоём учителе???

Dhṛtarāṣṭra, Comforted by Vidura's Words, Asks the Wise Man Another Question (Continued from Previous Chapter)

धृतराष्ट्र उवाच

Дхритараштха сказал

सुभाषितैः महाप्राज्ञ शोकः अयम् विगतः मम ।

Благими словами, о великий мудрец, скорбь эта ушла моя

भूय एव तु वाक्यानि श्रोतुम् इच्छामि तत्त्वतः ॥ १ ॥

но снова ещё речи слушать хочу, воистину

अनिष्टानाम् च संसर्गात् इष्टानाम् च विवर्जनात् ।

От с нежелательными контакта и от желаемых избегания

कथम् हि मानसैः दुःखैः प्रमुच्यन्ते तु पण्डिताः ॥ २ ॥

Как же умственными страданиями однако освобождаются мудрецы?

विदरु उवाच

Видура сказал

यतः यतः मनः दुःखात् सुखात् वा विप्रमुच्यते ।

Когда постепенно ум от плохого или хорошего освобождается

ततः ततः नियम्य एतत् शान्तिम् विन्देत वै बुधः ॥ ३ ॥

Тогда постепенно ограничивая этот ум, покою радуется поистине мудрый.

Temptation

असती कुलजा धीरा प्रौढा प्रतिवेशिनी यदा आसक्तिम् ।

Неверная, благородная, интеллигентная, храбрая, рядом живущая когда страсть

कुरुते सरसा च तदा ब्रह्मानन्दम् तृणम् मन्ये ॥

проявляет, и страстная – тогда блаженство Брахмана – пустяком полагаю.